

Sygn. akt I KZP 13/16

POSTANOWIENIE

Dnia 19 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Jarosław Kasiński

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Aleksandra Herzoga
w sprawie W.W.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 19 stycznia 2017 r.,

przekazanego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Okręgowy w T.,
postanowieniem z dnia 13 września 2016 r., sygn. akt IX Kzw 309/16, zagadnienia
prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

**„Czy przepis art. 4 § 1 k.k. ma zastosowanie w przypadku
orzekania w postępowaniu wykonawczym na podstawie art. 152 §
1 k.k.w.?”**

p o s t a n o w i ł
odmówić podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie
prawne wyłoniło się w następującej sytuacji procesowej.

W.W. został oskarżony o to, że w dniu 4 lutego 2011 roku na ul. P. w
G., będąc w stanie nietrzeźwości tj. 0,39 mg/l alkoholu w wydychanym
powietrzu kierował motorowerem marki YAMASAKI po drodze publicznej,
przy czym czynu tego dopuścił się będąc wcześniej prawomocnie skazanym

za prowadzenie pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości przez Sąd Rejonowy w G. sygn. akt V K 135/08, tj. o przestępstwo z art. 178a § 4 k.k.

Wyrokiem z dnia 30 marca 2011 r. w sprawie II K 97/11 Sąd Rejonowy w G. uznał W.W. za winnego popełnienia zarzucanego mu w akcie oskarżenia czynu, tj. przestępstwa z art. 178a § 4 k.k. i za to na mocy art. 178a § 4 k.k. wymierzył mu karę 1 (jednego) roku i 2 (dwóch) miesięcy pozbawienia wolności, a na podstawie art. 69 § 1, 2 i § 4 in fine k.k. w zw. z art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres próby wynoszący 4 (cztery) lata. Na podstawie art. 42 § 2 k.k. w zw. z art. 43 § 1 k.k. sąd orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 (czterech) lat. Tymże wyrokiem, na mocy art. 71 § 1 k.k. w zw. z art. 33 § 1 i 3 k.k. orzeczono wobec oskarżonego także grzywnę w wysokości 150 (sto pięćdziesiąt) stawek dziennych, przyjmując wysokość jednej stawki za równoważną kwocie 10 (dziesięciu) złotych oraz – na podstawie art. 49 § 2 k.k. – świadczenie pieniężne w kwocie 200 (dwieście) złotych na rzecz Fundacji na Rzecz Osób Słabych „SINAPIS”, z przeznaczeniem na pomoc osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych. Oskarżony został zwolniony od obowiązku uiszczenia opłaty. Obciążono go natomiast wydatkami postępowania w kwocie 90 (dziewięćdziesięciu) złotych.

Powyższy wyrok uprawomocnił się dnia 7 kwietnia 2011 r.

Postanowieniem z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie VII Ko 207/15 Sąd Rejonowy w B. na podstawie art. 75 § 1 k.k., art. 71 § 2 k.k., art. 624 § 1 k.p.k. i art. 1 § 2 k.k.w. zarządził wobec skazanego W.W. wykonanie kary 1 (jednego) roku i 2 (dwóch) miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 30 marca 2011 roku, sygn. akt II K 97/11. Na poczet zarządzonej kary pozbawienia wolności zaliczono skazanemu wykonaną karę grzywny w wymiarze 150 (sto pięćdziesiąt) stawek dziennych, przyjmując, iż kara pozbawienia wolności ulega skróceniu o 150 (sto pięćdziesiąt) dni. Kosztami postępowania obciążono Skarb Państwa. Przyczyną zarządzenia wykonania kary był fakt popełnienia przez skazanego w okresie próby, tj. w dniu 29 sierpnia 2014 r. podobnego przestępstwa umyślnego, tj. czynu z art. 178a § 1 i 4 k.k., za które

skazano go prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w T. z dnia 3 grudnia 2014 r. w sprawie VIII K 1166/14 na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności.

Powyższe postanowienie uprawomocniło się w dniu 21 marca 2015 r. Skazany W.W. został wezwany do stawienia się do dnia 30 marca 2015 r. do godz. 12.00 w Zakładzie Karnym w G. celem odbycia kary 1 (jednego) roku i 2 (dwóch) miesięcy pozbawienia wolności „z prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w T. z dnia 30.03.2011 r. w sprawie II K 97/11”. Skazany nie stawiał się do zakładu karnego w wyznaczonym terminie.

W dniu 17 kwietnia 2015 r. obrońca skazanego złożył wniosek o odroczenie wykonania kary jednego roku i dwóch miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie o sygn. akt II K 97/11 Sądu Rejonowego w G., zarządzanej postanowieniem „Sądu w G.” z dnia 13 marca 2015 roku na okres 6 miesięcy, a nadto wniósł o wstrzymanie wykonania orzeczonej tymże wyrokiem kary.

Postanowieniem z dnia 17 kwietnia 2015 r. Sąd Rejonowy w B. wstrzymał wykonanie postanowienia tego Sądu z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie VII Ko 207/15 do czasu rozpoznania wniosku o odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności.

W dniu 28 kwietnia 2015 r. w sprawie VII Ko 432/15 Sąd Rejonowy w B. na podstawie art. 151 § 1 i 4 k.k.w. i art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w. odroczył skazanemu W.W. wykonanie kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 30 marca 2011 r. w sprawie II K 97/11 na okres pięciu miesięcy, tj. od 28 kwietnia 2015 roku do dnia 28 września 2015 r., zobowiązując skazanego do poddania się leczeniu odwykowemu antyalkoholowemu. Kosztami postępowania Sąd obciążył Skarb Państwa.

W dniu 16 września 2015 r. obrońca skazanego złożył kolejny wniosek o odroczenie wykonania kary 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie o sygn. akt II K 97/11 Sądu Rejonowego w G., zarządzanej postanowieniem z dnia 13 marca 2015 roku „Sądu w G.”, „na okres dalszych sześciu miesięcy” wraz z wnioskiem o wstrzymanie wykonania „orzeczonej niniejszym wyrokiem kary”.

Postanowieniem z dnia 21 września 2015 r. wstrzymano wykonanie postanowienia z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie VII Ko 207/15 do czasu rozpoznania wniosku o odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności.

Postanowieniem z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie II Ko 258/15 Sąd Rejonowy w G. postanowił „odroczyć skazanemu W.W. wykonanie kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 30 marca 2011 roku w sprawie II K 97/11 na dalszy okres 7 (siedmiu) miesięcy, tj. od 28 września 2015 roku do dnia 28 marca 2016 roku”. Ponadto zobowiązał skazanego do poddania się leczeniu odwykowemu antyalkoholowemu i zwolnił go od obowiązku uiszczenia opłaty od wniosku zaś wydatkami postępowania obciążył Skarb Państwa.

W dniu 11 kwietnia 2016 r. obrońca skazanego złożył wniosek o warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec W.W. wyrokiem Sądu Rejonowego w G. w sprawie II K 97/11, „której wykonanie zostało dwukrotnie odroczone na łączny okres 1 roku” oraz wniósł o wstrzymanie wykonania kary „aż do chwili rozpoznania niniejszego wniosku”. W uzasadnieniu wniosku wskazano między innymi, że skazany dwukrotnie ubiegał się o odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie II K 97/15, a „Sąd Rejonowy w G. postanowieniem z dnia 13 marca 2015 r. odroczył wykonanie kary na okres 6 miesięcy do dnia 13 września 2015 roku i następnie ponownie odroczył wykonanie w/w kary na okres do dnia 13 marca 2016 roku. Tym samym łączny nieprzerwany okres odroczenia wyniósł 12 miesięcy”.

Postanowieniem z dnia 13 kwietnia 2016 r. Sąd Rejonowy w G. w sprawie II Ko 321/16 wstrzymał „wykonanie wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 30 marca 2011 roku w sprawie II K 97/11 – postanowienia Sądu Rejonowego w B. z dnia 13 marca 2015 roku w sprawie VII Ko 2017/15 o zarządzeniu wykonania kary pozbawienia wolności, do czasu rozpoznania wniosku o warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności”.

Postanowieniem z dnia 10 maja 2016 r. w sprawie II Ko 321/16 Sąd Rejonowy w G. na podstawie art. 152 § 1 k.k.w. a contrario i art. 624 § 1 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w. wniosku obrońcy skazanego o zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności nie uwzględnił, a kosztami postępowania obciążył Skarb

Państwa. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano m.in., że skazanemu dwukrotnie odraczano wykonanie kary pozbawienia wolności na łączny okres 12 miesięcy. Wyjaśniając przyczynę odmowy uwzględnienia wniosku odwołano się do treści art. 152 § 1 k.k.w. i podano, że przepis ten dopuszczając możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności nieprzekraczającej roku uniemożliwia uwzględnienie wniosku.

Postanowieniem z dnia 21 czerwca 2016 r. w sprawie IX Kzw 221/16 Sąd Okręgowy w T. po rozpoznaniu zażalenia obrońcy skazanego W.W. uchylił postanowienie z dnia 10 maja 2016 r. i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w G. do ponownego rozpoznania. Powodem wydania orzeczenia o charakterze kasatoryjnym było stwierdzenie wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 6 k.p.k.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, postanowieniem z dnia 22 lipca 2016 r. w sprawie II Ko 559/16 Sąd Rejonowy w G. na podstawie art. 152 § 1 k.k.w. w zw. z art. 69 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. oraz art. 72 § 1 pkt 5 i pkt 4 k.k., art. 73 § 1 k.k. i art. 624 k.p.k. postanowił „warunkowo zawiesić wykonanie kary 1 (jednego) roku i 2 (pięciu) miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 30 marca 2011 roku w sprawie II K 97/11 na okres próby wynoszący 3 (trzy) lata” i zobowiązał skazanego do powstrzymywania się od nadużywania alkoholu w okresie próby, a nadto do wykonywania pracy zarobkowej. W okresie próby oddano skazanego również pod dozór kuratora sądowego. Wydatkami w sprawie obciążono Skarb Państwa. W uzasadnieniu postanowienia wskazano między innymi, że „wykonanie zarządzanej kary dwukrotnie odraczano postanowieniami z 28 kwietnia 2015 roku oraz z 25 listopada 2015 roku na łączny okres 1 roku”.

Od powyższego postanowienia odwołał się prokurator, który zaskarżył je w całości i na podstawie art. 438 pkt 1 k.p.k. zarzucił mu obrazę przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 4 § 1 k.k. polegającą na zastosowaniu przez Sąd I instancji przepisu art. 4 § 1 k.k. i wyrażonej w nim zasady stosowania ustawy względniejszej dla sprawcy, podczas gdy w rozpatrywanej sprawie zastosowanie tegoż przepisu nie było możliwe,

- art. 152 § 1 k.k.w. i art. 69 § 1 k.k., polegającą na warunkowym zawieszeniu wykonania kary pozbawienia wolności w wymiarze przekraczającym jeden rok oraz w sytuacji, w której W.W. w czasie popełnienia przestępstwa był już skazany na karę pozbawienia wolności.

W konkluzji zażalenia prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez oddalenie wniosku obrońcy skazanego W.W. o warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności, orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 30 marca 2011 roku, sygn. akt II KK 97/11.

W dniu 13 września 2016 r. w sprawie IX Kzw 309/16 Sąd Okręgowy w T. przy rozpoznawaniu opisanego wyżej środka odwoławczego wydał postanowienie, na mocy którego przekazał „Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia następujące zagadnienie prawne, wymagające zasadniczej wykładni ustawy: czy przepis art. 4 § 1 k.k. ma zastosowanie w przypadku orzekania w postępowaniu wykonawczym na podstawie art. 152 § 1 k.k.w.”.

W uzasadnieniu tegoż orzeczenia Sąd Okręgowy w T. wskazał między innymi, że wykonanie zarządzonej kary pozbawienia wolności wymierzonej W.W. dwukrotnie odraczano. „Pierwszy raz wykonanie kary odroczone postanowieniem Sądu Rejonowego w B. z dnia 28 kwietnia 2015 roku (sygn. akt VII Ko 432/15) na okres pięciu miesięcy, tj. od dnia 28 kwietnia 2015 roku do 28 września 2015 roku (...). Drugie odroczenie nastąpiło z mocy postanowienia Sądu Rejonowego w B. w dniu 25 listopada 2015 roku (sygn. akt II Ko 258/15) na dalszy okres siedmiu miesięcy, tj. od dnia 28 września 2015 roku do dnia 28 marca 2015 roku (...) Łączny okres odroczenia trwał jeden rok”.

Uzasadniając trafność przyjęcia, że w sprawie wystąpiło zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy organ pytający wskazał, że w judykaturze i doktrynie zarysowały się dwa przeciwstawne stanowiska, w kwestii tego, czy stosowanie warunkowego zawieszenia wykonania kary w postępowaniu wykonawczym poddaje się regule intertemporalnej z art. 4 § 1 k.k., czy też instytucja ta poddaje się wyłącznie reżimowi przepisów postępowania wykonawczego.

Zgodnie z pierwszym z nich przepis art. 152 § 1 k.k.w. ma charakter materialnoprawny i w związku z tym orzekając o warunkowym zawieszeniu

wykonania kary w tym trybie należy stosować zasadę z art. 4 § 1 k.k. Sąd Okręgowy podkreślił, że „zwolennicy takiego zapatrywania podnoszą, że instytucja warunkowego zawieszania wykonania kary niezależnie czy do jej zastosowania dochodzi na etapie „orzekania” (wydania wyroku) czy dopiero w fazie postępowania wykonawczego, należy stosować odpowiednie regulacje (art. 69 § 1 k.k. tudzież art. 152 § 1 k.k.w. w zw. z art. 69 § 1 k.k.) z uwzględnieniem reguły z art. 4 § 1 k.k.”. Jako judykaty, w których wyrażono opisany wyżej pogląd, organ *ad quem* wymienił: wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 30 grudnia 2015 r., II AKa 397/15, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 marca 2016 r., II AKzw 202/16 oraz postanowienie Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 22 stycznia 2016 r., IV Kzw 968/15. Jako orzeczenia, w których wyrażono zapatrywania dające asumpt do wykorzystywania reguły z art. 4 § 1 k.k. w postępowaniu wykonawczym, choć nie dotyczące bezpośrednio instytucji warunkowego zawieszania wykonania kary z art. 152 k.k.w. organ pytający wskazał również: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2001 r., III KKN 589/00, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 2013 r., V KK 160/13, oraz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 maja 2015 r., SK 62/13. Wśród poglądów przedstawicieli doktryny wyrażających tożsame zapatrywania, Sąd Okręgowy wymienił wyłącznie stanowisko W. Wróbla zaprezentowane w monografii „Zmiana normatywna i zmiany intertemporalne w prawie karnym”, Kraków 2003, oraz w artykule „Aktualne problemy intertemporalne okresu przejściowego po wejściu w życie ustawy z 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw” opublikowanym w Czasopiśmie Prawa Karnego i Nauk Penalnych (2015, z. 3).

Rozważania dotyczące poglądu przeciwnego do opisanego wyżej organ *ad quem* rozpoczął od stwierdzenia, że „stanowisko wykluczające możliwość analizowania sytuacji skazanego w kontekście stosowania art. 152 § 1 k.k.w przez pryzmat art. 4 § 1 k.k., jest restrykcyjne, lecz zgodne z literalną wykładnią art. 4 § 1 k.k. oraz uwzględniające, że brak w zapisach Kodeksu karnego wykonawczego normy odsyłającej do regulacji art. 4 § 1 k.k.”. W ocenie Sądu Okręgowego w T. najbardziej wymownym argumentem wskazującym, że do instytucji warunkowego zawieszania wykonania kary z art. 152 k.k.w. nie stosuje się reguły intertemporalnej

z art. 4 § 1 k.k. jest bowiem to, że w Kodeksie karnym wykonawczym ustawodawca nie zamieścił regulacji analogicznej do art. 4 § 1 k.k. ani też przepisu odsyłającego, na mocy którego wyraźnie dopuściłby możliwość stosowania art. 4 § 1 k.k. w postępowaniu wykonawczym. Sąd odwoławczy zaznaczył, że „norma z art. 4 § 1 k.k. dotyczy orzekania o odpowiedzialności sprawcy przestępstwa na podstawie przepisów Kodeksu karnego” oraz skonstatował, że skoro „warunkowe zawieszenie wykonania kary stosowane w postępowaniu wykonawczym nie jest elementem wymiaru kary i nie stanowi przejawu rozstrzygnięcia o odpowiedzialności karnej, należałoby uznać, że zmieniony przepis art. 152 § 1 k.k.w. nie poddaje się zasadzie z art. 4 § 1 k.k.”. Jako przykłady orzeczeń, w których sądy opowiedziały się za poglądem o niedopuszczalności stosowania art. 4 § 1 k.k. do instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary z art. 152 k.k.w., organ pytający wymienił wyłącznie postanowienia Sądu Okręgowego w T. wydane w sprawach IX Kzw 400/15, IX Kzw 401/15 oraz IX Kzw 288/16. Wśród argumentów, do których na gruncie przedmiotowych spraw odwołał się Sąd uzasadniając przedmiotowe stanowisko, poza brakiem w przepisach Kodeksu karnego wykonawczego wyraźnego odesłania do art. 4 § 1 k.k. pojawiło się również twierdzenie, że zasada wyrażona w art. 4 § 1 k.k. „ma zastosowanie wyłącznie przy orzekaniu o winie i karze za przestępstwo popełnione przez sprawcę”. W orzeczeniach IX Kzw 400/15 i IX Kzw 401/15 Sąd Okręgowy w T. „negując dopuszczalność automatycznego stosowania art. 4 § 1 k.k. nadto zasygnalizował, że względy słuszności mogłyby przemawiać za stosowaniem dotychczasowych przepisów w sytuacji, gdyby skazany nabył formalne uprawnienia do ubiegania się o warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności w okresie obowiązywania „starych przepisów”, lecz sąd rozpoznawałby sprawę już po zmianie przepisów. Organ pytający nie wskazał żadnego poglądu wyrażonego przez przedstawicieli doktryny, który byłby zbieżny ze stanowiskiem zaprezentowanym przez Sąd Okręgowy w T. w powołanych wyżej orzeczeniach.

Konkludując Sąd pytający stwierdził, że z zaprezentowanych przezeń rozważań wynika, iż „możliwe są dwa rozwiązania kwestii dopuszczalności stosowania art. 4 § 1 k.k. przy orzekaniu w postępowaniu wykonawczym na podstawie art. 152 § 1 k.k.w. W tym przedmiocie występuje rozbieżność zarówno w

orzecnictwie, jak i doktrynie, a wątpliwości potęguje stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, który stwierdził niekonstytucyjność zasady wyrażonej w art. 10 ustawy zmieniającej z dnia 16 września 2011 r.” i z tej przyczyny „uznał, że dla prawidłowego rozpoznania wniesionego w sprawie środka odwoławczego, wystąpienie w trybie art. 441 § 1 k.p.k. z pytaniem prawnym, sprecyzowanym w dyspozytywnej części postanowienia, stało się uzasadnione i konieczne”.

Prokurator Prokuratury Krajowej odnosząc się do przedstawionego zagadnienia prawnego wniósł o podjęcie następującej uchwały: „Reguła intertemporalna określona w art. 4 § 1 k.k. nie ma zastosowania do orzekania o warunkowym zawieszeniu kary na podstawie art. 152 § 1 k.k.w., bowiem rozstrzygnięcie w tym przedmiocie nie ma charakteru nałożenia na sprawcę obowiązków pogarszających jego sytuację prawną wynikającą z treści prawomocnego wyroku skazującego”. Jako główne argumenty przemawiające za zaproponowanym rozstrzygnięciem wskazał:

- okoliczność, że w art. 152 k.k.w. ustawodawca określił wprost górną granicę wysokości orzeczonej kary, której wykonanie może zostać warunkowo zawieszona na podstawie tej regulacji, co świadczy o samoistnym, niezależnym od przepisów Kodeksu karnego charakterze tej granicy,

- okoliczność, że rozstrzygnięcie o warunkowym zawieszaniu wykonania kary na podstawie art. 152 k.k.w. ze swojej istoty nie ma nigdy charakteru nałożenia na sprawcę obowiązków pogarszających jego sytuację prawną wynikającą z treści prawomocnego wyroku skazującego, co oznacza że nie ma do niego zastosowania reguła intertemporalna przewidziana w art. 4 § 1 k.k.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Zgodnie z utrwalonym w judykaturze i doktrynie poglądem skuteczne wystąpienie przez sąd odwoławczy z pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego w trybie art. 441 § 1 k.p.k. może nastąpić tylko wówczas, gdy łącznie spełnione są następujące przesłanki:

- 1) w postępowaniu odwoławczym wyłoniło się "zagadnienie prawne", tj. istotny problem interpretacyjny. Istotny problem interpretacyjny to taki, który dotyczy przepisu lub przepisów rozbieżnie interpretowanego czy interpretowanych w

praktyce sądowej lub przepisu o wadliwej redakcji albo niejasno sformułowanego, dającego możliwość różnych przeciwstawnych interpretacji. Przedmiotem pytania prawnego może być również nie tylko konkretny przepis ustawy, ale także kompleks wzajemnie powiązanych przepisów zamieszczonych w ustawie lub nawet odrębnych ustawach, jeśli tylko powstały na ich gruncie problem wymaga zasadniczej wykładni ustawy;

2) zagadnienie prawne wymaga „zasadniczej wykładni ustawy”, czyli przeciwdziałania rozbieżnościom interpretacyjnym, już zaistniałym w orzecznictwie bądź mogącym – z uwagi np. na istotne różnice poglądów doktryny – w nim zaistnieć, które to rozbieżności są niekorzystne dla prawidłowego funkcjonowania prawa w praktyce;

3) zagadnienie prawne pojawiło się „przy rozpoznawaniu środka odwoławczego”, a więc jest powiązane z konkretną sprawą i to w taki sposób, że od rozstrzygnięcia tego zagadnienia prawnego zależy rozstrzygnięcie danej sprawy. W tym wypadku Sąd Najwyższy dokonuje bowiem wykładni określonego przepisu lub przepisów tylko w związku ze sprawą, w której usunięcie wątpliwości prawnych pozwoli na prawidłowe jej rozstrzygnięcie, a nie pytań o charakterze abstrakcyjnym, choćby miały one istotne znaczenie dla praktyki;

4) sąd odwoławczy przed wystąpieniem z pytaniem prawnym podjął próbę wyjaśnienia nasuwających się wątpliwości i dopiero stwierdziwszy, że nie może ich rozstrzygnąć przedstawił zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Trafnie bowiem podkreśla się w doktrynie, że „Sąd Najwyższy nie może zastępować sądów w dokonywaniu wykładni ustawy, a powinien jedynie dokonywać wykładni zasadniczej, tj. takiej, która ma charakter wyjątkowy, często precedensowy, odnoszący się do zagadnień dotąd niewyjaśnionych, budzących spory i kontrowersje. Jeżeli zatem sąd odwoławczy ma własny pogląd, to nie ma on wątpliwości, jak rozstrzygnąć daną kwestię, nawet gdyby stwierdził rozbieżności w poglądach doktryny czy w orzecznictwie. W takiej sytuacji zadanie pytania prawnego zmierza nie do wyjaśnienia wątpliwości co do wykładni, ale jedynie do uzyskania swoistej akceptacji Sądu Najwyższego dla stanowiska sądu odwoławczego. Tryb przewidziany w komentowanym przepisie nie może bowiem

służyć temu, aby zasięgać »porady prawnej«” (D. Świecki, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom II*, LEX 2015, Komentarz do art. 441, teza 4).

Na gruncie przedmiotowej sprawy z pewnością nie został spełniony warunek trzeciej. Treść uzasadnienia postanowienia sądu *ad quem* nie wskazuje również w wystarczający, wymagany do powzięcia uchwały sposób, by zostały zrealizowane warunki pozostałe.

Rozważania należy rozpocząć od najbardziej wyrazistej kwestii związanej z niespełnieniem przesłanki trzeciej. Warunek ten, jak wskazano wyżej, nie ogranicza się bowiem do formalnego stwierdzenia, że zagadnienie prawne wyłoniło się przy rozpoznawaniu środka odwoławczego. Konieczne jest również ustalenie, iż zagadnienie prawne jest powiązane z daną sprawą w taki sposób, że od rozstrzygnięcia tego zagadnienia prawnego zależy rozstrzygnięcie danej sprawy. Oznacza to w istocie, że decyzja sądu odwoławczego musi wprost i wyłącznie od rozstrzygnięcia owego zagadnienia zależeć. Jeśli w sprawie istnieją inne powody, które niezależnie od sposobu rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego treść owej decyzji wyznaczają, brak jest podstaw do wystąpienia z pytaniem prawnym na podstawie art. 441 k.p.k. Na kwestię tę trafnie zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 kwietnia 2001 r. w sprawie I KZP 6/01 (LEX nr 47719), gdzie uznał, iż oczywista konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego, w kluczowym dla rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu zakresie, sprawia, że do wystąpienia z pytaniem prawnym doszło przedwcześnie. Wyjaśnienie tych okoliczności może bowiem całkowicie zdezaktualizować potrzebę wykładni prawa materialnego.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt przedmiotowej sprawy należy stwierdzić, że zarówno art. 152 § 1 k.k.w. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r., jak i art. 152 § 1 k.k.w. w brzmieniu nadanym ustawą nowelizacyjną z dnia 20 lutego 2015 r., która weszła w życie w dniu 1 lipca 2015 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 396) jako jeden z podstawowych warunków zastosowania instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności wskazują trwający co najmniej jeden rok okres odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności. Mimo początkowych wątpliwości interpretacyjnych, ostatecznie zwyciężył pogląd, który Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podziela,

że wskazany w powołanym przepisie co najmniej roczny okres odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności obejmuje wyłącznie czas określony w postanowieniu sądu o odroczeniu wykonania kary, przy czym może być to odroczenie udzielone jednorazowo lub kilkakrotnie. W przesłance tej nie chodzi zatem o faktyczny okres pobytu skazanego na wolności pomiędzy datą uprawomocnienia się wyroku i datą rozpoczęcia wykonywania kary. Bez znaczenia dla spełnienia tej przesłanki są bowiem inne – także legalne – przyczyny niewykonywania wobec skazanego kary, takie jak np. okres zawieszenia postępowania wykonawczego, wstrzymania wykonania orzeczenia czy też wstrzymania wykonania kary (tak trafnie: Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 30 czerwca 2008 r., I KZP 15/08, LEX nr 394795, postanowieniu z dnia 21 czerwca 2008 r., II KKN 80/00, LEX nr 50929, S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 473, M. Rzewuski, „*Odroczenie wykonania kary jako przesłanka warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności*, *Probacja* 2009, nr 3–4, s. 72–77, K. Postulski, *Stosowanie art. 152 kodeksu karnego wykonawczego*, *Przegląd Sądowy* 2001, nr 7–8, s. 73–75, odmiennie Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 29 września 2004 r., I KZP 18/04, LEX nr 124997).

W przedmiotowej sprawie wspomniana przesłanka nie została spełniona.

W stosunku do W.W. postanowienia o odroczeniu wykonania kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem z dnia 30 marca 2011 r. w sprawie II K 97/11, której wykonanie zarządzono na mocy postanowienia z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie VII Ko 207/15, zapadały dwukrotnie. Pierwsze zostało wydane w sprawie VII Ko 432/15 w dniu 28 kwietnia 2015 r. Na jego mocy sąd odroczył wykonanie kary na okres pięciu miesięcy, tj. od dnia 28 kwietnia 2015 r. do dnia 28 września 2015 r. Orzeczenie to nie nasuwa zastrzeżeń co do swej poprawności. Poważną wadą obarczone jest natomiast postanowienie z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie II Ko 258/15. W jego sentencji pojawił się bowiem zapis: „odroczyć skazanemu W.W. wykonanie kary pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w G. z dnia 30 marca 2011 roku w sprawie II K 97/11 na dalszy okres 7 (siedmiu) miesięcy, tj. od 28 września 2015 roku do dnia 28 marca 2016 roku”. Oczywiście jest, że okres między dniem 28 września 2015 roku a dniem 28

marca 2016 roku obejmuje 6 (sześć), a nie 7 (siedem) miesięcy. Niewątpliwym jest, że orzeczenie dotknięte taką wadą nie może być podstawą dokonywania ustaleń co do tego, czy w stosunku do skazanego zastosowano konieczny dla zastosowania instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności okres jej odroczenia. Na jego podstawie nie można bowiem, z wymaganą dla wydania orzeczenia na podstawie art. 152 § 1 k.k.w. pewnością, ustalić, czy sąd odroczył wykonanie orzeczonej wobec skazanego W.W. kary na siedem, czy też może sześć miesięcy.

Z dalszych decyzji sądu podejmowanych w toku postępowania wykonawczego wynika, że jako datę końcową obowiązywania okresu odroczenia wykonania kary traktowano dzień 28 marca 2016 r. Wskazuje na to fakt, że już na dzień 14 kwietnia 2016 r. wyznaczono skazanemu termin do stawienia się celem odbycia kary, a nade wszystko okoliczność, iż w postanowieniu z dnia 13 kwietnia 2016 r. Sąd Rejonowy w G. w sprawie II Ko 321/16 wstrzymał wykonanie wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 30 marca 2011 r. w sprawie II K 97/11 – postanowienia Sądu Rejonowego w B. z dnia 13 marca 2015 roku w sprawie „VII Ko 2017/15” do czasu rozpoznania wniosku o warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności. Decyzje te, zapadłe po wydaniu wadliwego orzeczenia i będące efektem interpretacji jego zapisów, nie są jednak wystarczające do tego, by uznać występujący w jego treści błąd za oczywisty. Jedynie na marginesie należy w związku z tym zauważyć, że przyjęcie, iż rzeczywistą intencją sądu było odroczenie wykonania skazanemu kary do 28 marca 2016 r. również musiałoby skutkować uznaniem, że w przedmiotowej sprawie nie ziszcila się podstawowa przesłanka konieczna dla warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, tj. trwający co najmniej jeden rok okres odroczenia wykonania kary. Okres pomiędzy dniem 28 kwietnia 2015 r. (tj. dniem, w którym rozpoczął swój bieg okres odroczenia wykonania kary) a dniem 28 marca 2016 r. to okres 11 miesięcy, a nie roku.

Oznacza to, że aktualnie warunkowe zawieszenie wykonania orzeczonej wobec skazanego W.W. wyrokiem z dnia 30 marca 2011 r., II K 97/11, kary pozbawienia wolności na podstawie art. 152 § 1 k.k.w. nie jest możliwe z uwagi na brak spełnienia jednej z podstawowych przesłanek zastosowania tej instytucji.

Konieczne jest natomiast podjęcie pilnych działań celem usunięcia wady występującej w postanowieniu z dnia 25 listopada 2015 r., w sprawie II Ko 258/15. Dopiero bowiem po jej zniwelowaniu, w zależności od wyniku podjętych czynności procesowych, otworzy się droga do rozważania kwestii warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej wobec W.W. kary pozbawienia wolności na podstawie art. 152 § 1 k.k.w.

Powyższe prowadzi do konstatacji, że rozstrzygnięcie sprawy przez pytający sąd odwoławczy nie zależy od rozstrzygnięcia przedstawionego Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego, a tym samym zostało ono przedstawione co najmniej przedwcześnie.

Kończąc wywody poświęcone tej kwestii należy wskazać, że Sąd Okręgowy w T. przed wystąpieniem do Sądu Najwyższego z pytaniem prawnym nie przeprowadził analizy pod kątem spełnienia pozostałych przesłanek zastosowania instytucji z art. 152 § 1 k.k.w. i nie dostrzegł powyższego uchybienia, mimo że w uzasadnieniu swego orzeczenia dokładnie treść postanowień o odroczeniu wykonania kary przytaczał. Analiza zawartej w aktach dokumentacji prowadzi również do wniosku, że na gruncie przedmiotowej sprawy zarówno decyzje procesowe, jak i pisma procesowe sporządzane były z rzadko spotykaną niestarannością, a błąd w orzeczeniu z dnia 25 listopada 2015 r. był tylko jednym, choć zdecydowanie najbardziej rażącym i doniosłym, jej przejawem.

Na zakończenie należy stwierdzić, że Sąd Okręgowy w T. nie wykazał w sposób wystarczający spełnienia pozostałych warunków dopuszczalności wystąpienia z pytaniem prawnym w trybie art. 441 k.p.k. Przedstawił co prawda dwa odmienne zapatrywania na kwestię możliwości zastosowania reguły intertemporalnej z art. 4 § 1 k.k. do przepisu 152 § 1 k.k.w., ale uczynił to w sposób, który wskazuje, że ma wyrobiony pogląd co do sposobu jej rozstrzygnięcia. Po, co do zasady sprawozdawczym, przywołaniu poglądów opowiadających się za stosowaniem do art. 152 § 1 k.k.w. reguły z art. 4 § 1 k.k. Sąd Okręgowy podjął z nimi polemikę, a dopiero kończąc swój wywód, niejako na poparcie swojego stanowiska, przywołał korespondujące z nim orzeczenia Sądu Okręgowego w T.. Z treści tych rozważań wynika, że wbrew temu co wskazano w konkluzji uzasadnienia, sąd *ad quem* nie tyle zwrócił się o rozstrzygnięcie zagadnienia

prawnego, którego sam rozstrzygnąć nie potrafił, co raczej wystąpił do Sądu Najwyższego o potwierdzenie słuszności własnego stanowiska, które już wcześniej w swoich orzeczeniach sam prezentował. Nie można również nie zauważyć znaczącej różnicy, jaka wystąpiła jeśli chodzi o rodzaj judykatów powołanych przez Sąd Okręgowy jako opowiadających się za pierwszym z zaprezentowanych wyżej stanowisk, a orzeczeniami, które sąd ten przywołał jako opowiadające się za poglądem przeciwnym. Wśród tych pierwszych pojawiły się orzeczenia sądów różnego rzędu, z różnych miejscowości. Na poparcie drugiego zostały przywołane wyłącznie orzeczenia Sądu Okręgowego w T.. Na poparcie drugiego stanowiska nie przywołano również żadnego poglądu przedstawicieli doktryny. Taki sposób prowadzenia wyводу może sugerować, iż ów drugi pogląd jest linią orzecniczą prezentowaną wyłącznie przez sąd pytający w opozycji do poglądów doktryny i reszty sądów w kraju. Należy również wskazać, że sąd odwoławczy nie próbował spojrzeć na zarysowany problem z szerszej perspektywy i dokonać analizy art. 4 § 1 k.k. i art. 152 § 1 k.k.w. przez pryzmat innych instytucji prawa karnego materialnego i wykonawczego, co pozwoliłoby uchwycić różnicę między poszczególnymi instytucjami i dostrzec kwestie dla rozwiązania przedstawionego problemu najistotniejsze. Trudno więc uznać, że Sąd Okręgowy w T. sprostał wymogom, jakie nakłada nań art. 441 k.p.k., a które wiążą się z obowiązkiem szczegółowego uzasadnienia przez sąd pytający, na czym polegają jego wątpliwości, dlaczego uważa je za poważne i dlaczego w jego ocenie zagadnienie wymaga zasadniczej wykładni ustawy (zob. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz do art. 297–467*, Warszawa 2004, s. 653).

W istocie na tych uwagach uzasadnienie niniejszego postanowienia można byłoby zakończyć. Dla zupełności wyводу, Sąd Najwyższy odniesie się jednak do merytorycznych kwestii związanych z przedstawionym pytaniem prawnym.

Przechodząc do szczegółowych rozważań dotyczących kluczowej dla niniejszej sprawy kwestii, należy zaznaczyć, że bezzasadny jest argument, iż przeciwko możliwości zastosowania do instytucji z art. 152 § 1 k.k.w. przepisu art. 4 § 1 k.k. przemawia fakt, że w Kodeksie karnym wykonawczym nie zawarto odesłania do choćby odpowiedniego stosowania tej regulacji na gruncie

postępowania wykonawczego. Do zastosowania art. 4 § 1 k.k. do przepisów prawa materialnego zamieszczonych w określonej ustawie absolutnie nie jest bowiem konieczne, by przepisy tej ustawy wyraźnie taką możliwość przewidywały. Zasięg art. 4 § 1 k.k. nie ogranicza się wszak wyłącznie do przepisów Kodeksu karnego. W judykaturze i doktrynie trafnie podkreśla się, że użyte na jego gruncie pojęcie „ustawy” należy rozumieć szeroko i tym samym przyjmować, że chodzi o cały stan prawny w sensie materialnoprawnym, determinujący sytuację prawnokarną sprawcy (zob. szerzej J. Lachowski [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, V. Konarska-Wrzosek (red.), LEX 2016, Komentarz do art. 4, teza 2 i powołane tam orzecznictwo). Słusznie podnosi się nadto, że „z punktu widzenia treści art. 4 § 1 k.k. bez znaczenia pozostaje zarówno usytuowanie normy w ustawie karnej, jak i prawny charakter ustawowej regulacji; istotne jest jedynie to, czy norma znajduje in *concreto* zastosowanie i współokreśla konsekwencje prawne wynikające dla sprawcy z wyroku skazującego” (J. Giezek [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, J. Giezek (red.), LEX 2012, Komentarz do art. 4, teza 8) oraz zauważa, „że zakres zastosowania reguły z art. 4 § 1 k.k. obejmuje nie tylko zmianę formalnie rozumianej ustawy karnej, ale wszelkich regulacji prawnych mających znaczenie dla odpowiedzialności karnej sprawcy, a więc przepisów dotyczących czynu zabronionego, grożących za jego popełnienie kar, dyrektyw ich wymiaru, zasad odpowiedzialności, innych prawnokarnych konsekwencji popełnienia czynu zabronionego, recydywy, wymiaru kary łącznej, amnestii czy zatarcia skazania” (W. Wróbel, *Zmiana normatywna i zasady intertemporalne w prawie karnym*, Kraków 2003, Rozdział VI, pkt 7, ppkt 7.1).

Zwrócić uwagę również należy na kwestię zupełnie wręcz oczywistą, że o materialnym czy procesowym charakterze danej regulacji decyduje jej istota, a nie to, w jakiego rodzaju akcie prawnym została zamieszczona. Tytułem przykładu można wskazać, że w doktrynie nie budzi wątpliwości, iż przepisy zamieszczone w art. 343 § 1 i 2 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. miały charakter materialnoprawny, a tym samym należy do nich stosować regułę wynikającą z art. 4 § 1 k.k. (zob. J. Jodłowski [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Tom II. Część II. Komentarz do art. 53-116*, W. Wróbel, A. Zoll (red.), LEX 2016, *Komentarz do art. 60a*, teza 25 i n., a także T. Grzegorzczuk, *Kodeks postępowania*

karnego, Kraków 2003, Komentarz do art. 343, teza 1, R.A. Stefański, *Środek karny nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym*, Prokuratura i Prawo 2011, nr 2, s. 6–7).

Zastosowaniu art. 4 § 1 k.k. do instytucji zawartych w Kodeksie karnym wykonawczym nie sprzeciwia się również i to, że orzeczenie w tej kwestii zapada nie na etapie postępowania karnego w głównym przedmiocie procesu, ale na etapie postępowania wykonawczego. W doktrynie i judykaturze niekwestionowanym jest bowiem pogląd, że pod pojęciem „czasu orzekania” użytym na gruncie art. 4 § 1 k.k. należy rozumieć nie tylko czas wydawania wyroku rozstrzygającego o odpowiedzialności karnej oskarżonego, lecz także czas orzekania we wszystkich fazach postępowania karnego (przygotowawczego, głównego, wykonawczego), w których ma zapaść rozstrzygnięcie dotyczące losu osoby, przeciwko której toczy się postępowanie (tak m.in. A. Zoll [w:] A. Zoll, K. Buchała, *Kodeks karny. Część ogólna*, Kraków 2000, s. 64, W. Wróbel, *Zmiana normatywna i zasady intertemporalne w prawie karnym*, Kraków 2003, Rozdział VI, pkt 12, ppkt 12.2, J. Lachowski [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, V. Konarska-Wrzosek (red.), LEX 2016, Komentarz do art. 4, teza 8 i powołane tam orzecznictwo).

Konkludując należy stwierdzić, że z faktu, iż w Kodeksie karnym wykonawczym nie zamieszczono przepisu odsyłającego do art. 4 § 1 k.k., czy też uregulowania o analogicznym do tego ostatniego brzmieniu, absolutnie nie można wyprowadzać wniosku, że do instytucji uregulowanych w Kodeksie karnym wykonawczym przepisu tego się nie stosuje. Co więcej, przy zaprezentowanym wyżej rozumieniu art. 4 § 1 k.k. i biorąc pod uwagę fakt, że w Kodeksie karnym wykonawczym uregulowanych jest wiele instytucji o ściśle procesowym charakterze taki zabieg legislacyjny należałoby uznać za błędny i mogący wywołać bardzo poważne wątpliwości interpretacyjne co do zakresu stosowania wskazanej regulacji na gruncie tego Kodeksu.

Trzeba przy tym nadmienić, że w obecnym stanie prawnym nie wywołuje problemów wykładniczych stosunek art. 243 § 1 k.k.w. (nakazującego stosowanie przepisów Kodeksu karnego wykonawczego również przy wykonywaniu orzeczeń, które stały się wykonalne przed dniem jego wejścia w życie) do art. 4 § 1 k.k. W doktrynie, w komentarzach do art. 243 § 1 k.k.w., trafnie zaznacza się bowiem, że

nie ma on zastosowania do przepisów niemających *stricte* procesowego charakteru, gdyż w tym przypadku stosuje się zasadę określoną w art. 4 § 1 k.k. (tak K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, LEX 2016, Komentarz do art. 243, teza 2).

Już w świetle powyższych rozważań jako nietrafne jawią się, przywołane w treści uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego w T., wywody oparte na twierdzeniu, że norma z art. 4 § 1 k.k. dotyczy orzekania o odpowiedzialności sprawcy przestępstwa na podstawie przepisów Kodeksu karnego, które prowadzą do konstatacji, że skoro „warunkowe zawieszenie wykonania kary stosowane w postępowaniu wykonawczym nie jest elementem wymiaru kary i nie stanowi przejawu rozstrzygnięcia o odpowiedzialności karnej, należałoby uznać, że zmieniony przepis art. 152 § 1 k.k.w. nie poddaje się zasadzie z art. 4 § 1 k.k.”.

Kolejnych argumentów przeciwko tej tezie dostarcza szczegółowa analiza charakteru instytucji z art. 152 § 1 k.k.w. Przepis ten stanowi, że „jeżeli odroczenie wykonania kary nieprzekraczającej roku pozbawienia wolności trwało przez okres co najmniej jednego roku – sąd może warunkowo zawiesić wykonanie tej kary na zasadach określonych w art. 69-75 Kodeksu karnego”. Już z samego brzmienia przywołanej regulacji wynika w sposób oczywisty, że ma ona charakter materialnoprawny a nie procesowy. Zasadnie podkreśla się w doktrynie, że stosowanie instytucji z art. 152 § 1 k.k.w. „wymaga od sądu oceny dokonywanej w perspektywie celów kary określonych w art. 53 k.k.w. i w tym sensie przypomina ona modyfikację prawomocnie orzeczonych kar, jaką przewiduje art. 75a k.k. oraz art. 14, 16-18 przepisów ustawy nowelizującej” (zob. W. Wróbel, *Aktualne problemy intertemporalne okresu przejściowego po wejściu w życie ustawy z 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw*, *Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych* 2015, z. 3, s. 76–77).

Institucja ta ma przy tym specyficzny i – co w kontekście poruszanych tu zagadnień najważniejsze – odmienny od warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności, czy kar zastępczych, charakter. O ile bowiem ostatnio wymienione instytucje są związane wyłącznie z postępowaniem wykonawczym i nie wiążą się z ingerencją w treść pierwotnego orzeczenia o karze, o tyle warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia

wolności na podstawie art. 152 § 1 k.k.w. ma właśnie taki charakter. W doktrynie zasadnie wskazuje się bowiem, że możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności na etapie postępowania wykonawczego stanowi odstępstwo od zasady trwałości orzeczeń sądowych, podkreślając przy tym, że z instytucji tej należy korzystać z umiarem, aby zapobiec sytuacji, w której przepis art. 152 § 1 k.k.w. stałby się podstawą szerszej praktyki reformowania orzeczeń sądu *meriti* (K. Postulski, *Stosowanie art. 152 kodeksu karnego wykonawczego*, Przegląd Sądowy 2001, nr 7–8, s. 71, 73).

Szczególnie wyraźnie różnice między opisanymi wyżej instytucjami uwidaczniają się na gruncie postępowania o wydanie wyroku łącznego. Po pierwsze, okoliczność, że kary zastępcze związane są ściśle z etapem wykonywania kary i stanowiąc jedynie formę wykonania kar pierwotnie orzeczonych nie modyfikują zawartego w wyroku orzeczenia o karze powoduje, że kary te nie podlegają łączeniu. Węzłem kary łącznej mogą być objęte wyłącznie kary zasadnicze. Po drugie fakt, że warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbycia reszty kary pozbawienia wolności będące środkiem probacyjnym, którego istotą jest „rezygnacja z kontynuowania wykonywania orzeczonej kary pozbawienia wolności” ściśle wiąże się wyłącznie z postępowaniem wykonawczym sprawia, że z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia o karze łącznej nie jest możliwe udzielenie warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty stanowiących jej podstawę kar jednostkowych. Otwiera się natomiast droga do zastosowania tej instytucji do kary łącznej (tak trafnie Sąd Apelacyjny w Lublinie w postanowieniu z dnia 8 czerwca 2005 r., II AKzw 273/05, LEX nr 270645).

Zdecydowanie odmiennie traktuje się natomiast instytucję warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności z art. 152 § 1 k.k.w. Za w pełni dopuszczalne uznaje się bowiem stosowanie tej instytucji do kary jednostkowej pozbawienia wolności objętej węzłem kary łącznej i w konsekwencji uznaje, że „przez wskazaną w § 2 art. 575 k.p.k. zmianę wyroku objętego wcześniejszym wyrokiem łącznym należy rozumieć nie tylko zmianę wywołaną darowaniem czy złagodzeniem kary w trybie, na przykład, ułaskawienia bądź amnestii albo zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszanej, czy przedawnienia jej wykonania, ale również zmianę wywołaną w trybie przepisów Kodeksu karnego

wykonawczego, w tym zawieszenie jej wykonania na podstawie art. 152 tego Kodeksu; w wyniku bowiem takiego zawieszenia kara podlegająca bezwzględnemu wykonaniu przestaje mieć taki charakter i staje się karą warunkowo zawieszoną” (tak trafnie Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 maja 2015 r., IV KK 39/15, LEX nr 1758725, oraz w wyroku z dnia 22 października 2015 r., V KK 183/15, LEX nr 1820407).

Z powyższych wywodów wynikają dwa bardzo doniosłe wnioski. Po pierwsze, nawet przy bardzo wąskiej interpretacji użytego na gruncie art. 4 § 1 k.k. pojęcia „orzekania”, stosowanie instytucji warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności na podstawie art. 152 § 1 k.k.w. mieściłoby się w zakresie znaczeniowym tego terminu. Jest to kolejny argument podważający trafność zawartych w uzasadnieniu postanowienia Sądu Okręgowego w T. wywodów opartych na tezie, że przeciwko dopuszczalności stosowania art. 4 § 1 k.k. do instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary z art. 152 § 1 k.k.w. przemawia fakt, iż stosowanie tej instytucji „nie jest elementem wymiaru kary i nie stanowi przejawu rozstrzygnięcia o odpowiedzialności karnej”.

Po drugie, z rozważań tych wynika, że argumenty używane w dyskursie poświęconym kwestii, czy przepis art. 4 § 1 k.k. należy stosować do warunkowego przedterminowego zwolnienia, czy kar zastępczych, wykazują ograniczoną przydatność przy rozstrzygnięciu czy wspomnianą regułę intertemporalną należy stosować od instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności z art. 152 § 1 k.k.w. Warunkowe przedterminowe zwolnienie i kary zastępcze mają bowiem zupełnie inny charakter, a ich związek, jako instytucji związanych wyłącznie z etapem wykonywania kary, z art. 4 § 1 k.k. jest – co należy szczególnie podkreślić – słabszy niż instytucji z art. 152 § 1 k.k.w.

Poglądu o dopuszczalności stosowania przepisu art. 4 § 1 k.k. przy stosowaniu instytucji z art. 152 § 1 k.k.w. nie podważają również argumenty powołane przez prokuratora Prokuratury Krajowej. Artykuł 4 § 1 k.k., co jeszcze raz trzeba zaakcentować, ma zastosowanie do wszelkich regulacji materialnoprawnych mających znaczenie dla odpowiedzialności karnej sprawcy, a nie tylko tych, które zostały zamieszczone w Kodeksie karnym. Oznacza to, że z faktu, iż w art. 152 § 1 k.k.w. ustawodawca odrębnie określił wymiar kary, do której można zastosować

unormowaną w nim instytucję warunkowego zawieszenia wykonania kary, zdecydowanie nie można wywodzić, że art. 4 § 1 k.k. nie ma do tej instytucji zastosowania.

Nietrafnym jest również przytoczony przez prokuratora, a wypowiedziany wcześniej w doktrynie pogląd, że „rozstrzygnięcie o warunkowym zawieszeniu wykonania kary na podstawie art. 152 k.k.w. ze swojej istoty nigdy nie ma charakteru nałożenia na sprawcę obowiązków pogarszających jego sytuację prawną wynikającą z treści prawomocnego wyroku skazującego. Nie ma więc do niego zastosowania reguła intertemporalna przewidziana w art. 4 § 1 k.k.” (K. Postulski, *Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2015 r., III KK 53/15*, LEX/el. 2016). Artykuł 4 § 1 k.k. nie zawiera wszak w swej treści zawężenia, że stosuje się go wyłącznie do regulacji, które sytuację skazanego pogarszają. Przepis ten nakazuje stosowanie ustawy obowiązującej poprzednio, jeżeli jest ona względniejsza dla sprawcy niezależnie od tego, czy w konkretnym przypadku odnosi się to do instytucji, których celem jest łagodzenie zasad odpowiedzialności karnej, czy też ich zaostrzenie. Warto zauważyć, że kierując się przytoczonym wyżej poglądem należałoby stwierdzić, że przepis art. 4 § 1 k.k. nie może być stosowany np. do regulacji o karze łącznej.

Reasumując należy stwierdzić, że przepis art. 4 § 1 k.k. znajduje zastosowanie – co jest zresztą sprawą oczywistą – do wszelkich norm karnych mających materialnoprawny charakter, niezależnie od tego, w jakiej konkretnej ustawie zostały one zapisane. Słuszne są co prawda postulaty, aby przepisy materialnoprawne znajdowały się w Kodeksie karnym, ale jak wskazuje praktyka, niekiedy były i są one zapisane wśród przepisów procesowych lub regulujących postępowanie wykonawcze, a to absolutnie nie oznacza, że reguła opisana w powyższym przepisie nie ma do nich zastosowania. Wystarczy chociażby odwołać się ponownie do wskazanego już wcześniej wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 maja 2015 r. w sprawie SK 62/13, w którym stwierdzono wprost, że w pewnych sytuacjach, także na gruncie postępowania wykonawczego, zastosowanie znajdzie „ogólna” reguła intertemporalna wyrażona w art. 4 § 1 k.k. Także Sąd Najwyższy w powołanym również już wcześniej postanowieniu z dnia 28 sierpnia 2013 r., V KK 160/13, wskazał, że nie jest tak, iż reguły kolizyjnej wyrażonej w art. 4

§ 1 k.k. w ogóle nie stosuje się w orzekaniu w postępowaniu wykonawczym. Artykuł 4 § 1 k.k. powinien być stosowany w postępowaniu wykonawczym, jeśli dochodzi w nim do „orzekania o przestępstwie”, w szczególności co do rozmiarów i form orzeczonej wcześniej w wyroku odpowiedzialności karnej sprawcy i dotyczy to, między innymi, orzekania w kwestii zastępczej kary pozbawienia wolności, czy też zaostrzenia rygorów wykonywania kary. W każdym z tych postępowań incydentalnych rozstrzygnięcia kształtują dalsze skutki prawnokarne skazania, w tym takie, które pogarszają sytuację skazanego.

Poza sporem pozostaje to, że reguła z art. 4 § 1 k.k. ma w pewnych sytuacjach również zastosowanie w postępowaniu wykonawczym, a więc już po wydaniu prawomocnego wyroku skazującego, tak chociażby jak w wypadku zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności (art. 75 k.k. i następne), czy również w wypadku orzekania o karze łącznej w wyroku łącznym (art. 85 k.k. i następne).

Nie jest więc kwestią sporną to, czy regułą określoną w art. 4 § 1 k.k. w ogóle można zastosować przy orzekaniu w trakcie postępowania wykonawczego, ale wątpliwości mogłyby budzić jedynie to, czy regułą tę można zastosować konkretnie w wypadku orzekania w przedmiocie warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności na podstawie art. 152 § 1 k.k.w. W tym zakresie Sąd Apelacyjny w Katowicach w postanowieniu z dnia 11 marca 2016 r., II AKzw 202/16, zasadnie wskazał, że korzystanie z odroczenia wykonania kary jest warunkiem formalnym koniecznym do ubiegania się o warunkowe zawieszenie jej wykonania, ale przesłanki stosowania tej instytucji jak i zasady jej stosowania oraz następstwa orzeczenia wydanego w trybie art. 152 § 1 k.k.w. mają charakter materialnoprawny i na nowo kształtują sytuację skazanego. Odwołanie się natomiast przez ustawodawcę do zasad określonych w art. 69–75 k.k. oznacza przecież, że decydując o warunkowym zawieszeniu wykonania kary, sąd musi ocenić celowość takiego rozstrzygnięcia przez pryzmat osiągnięcia celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa. Może wymierzyć grzywnę, czy też zastosować środki probacyjne. Nie ulega wątpliwości, że z tej perspektywy orzekanie w trybie art. 152 k.k.w. jest "orzekaniem o przestępstwie". Co więcej, zarządzenie wykonania kary również następuje na podstawie przepisów prawa

materialnego – art. 75 k.k. W tych warunkach trudno byłoby odrywać stosowanie instytucji z art. 152 k.k.w. od reguły intertemporalnej przewidzianej w art. 4 § 1 k.k. Przy ocenie natomiast charakteru instytucji warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności w trybie art. 152 k.k.w. nie sposób też pominąć aktualnego kontekstu normatywnego tworzonego nowymi regulacjami wprowadzonymi do Kodeksu karnego, które przesuwają "orzekanie o konsekwencjach prawnych czynu" w kierunku postępowania wykonawczego, dając sądowi możliwość istotnej modyfikacji sytuacji prawnej skazanego ukształtowanej prawomocnym wyrokiem – np. możliwość skrócenia kary, o której mowa w art. 75 § 3a k.k. czy też zamiany kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na karę ograniczenia wolności lub grzywnę w trybie art. 75a § 1 k.k.

Podnoszony natomiast przez Sąd Okręgowy w T. w postanowieniu z dnia 3 listopada 2015 r., IX Kzw 400/15, argument, że „żadne względy celowościowe czy też słusznościowe nie przemawiają za tym, by zasadę tę (wyrażoną w art. 4 § 1 k.k. – przyp. SN) stosować wobec osób już skazanych, czyli w odniesieniu do procedur obowiązujących w postępowaniu wykonawczym. Prowadziłoby to do różnego (i w istocie niesprawiedliwego) traktowania skazanych w tym samym czasie, za takie same przestępstwa, aczkolwiek popełnione w różnym czasie”, wydaje się być nieprecyzyjnym ujęciem zagadnienia. Jakkolwiek można podzielać do pewnego stopnia zawarty w tej argumentacji postulat pewnej „sprawiedliwości, czy też słuszności”, to jednak oczywistym jest, że jeżeli dwaj sprawcy skazywani są w tym samym czasie za takie same czyny, ale popełnione w różnym czasie, kiedy obowiązywały odmienne reżimy prawne, to każdy z nich odpowie za swój czyn i poniesie konsekwencje według prawa – zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 4 § 1 k.k. – albo obowiązującego w dacie czynu, albo w dacie orzekania. Wystarczy chociażby w tym zakresie odwołać się do możliwej zmiany dokonanej przez ustawodawcę w zakresie granic ustawowego zagrożenia za dany czyn, jego kontrawencjonalizacji, etc.

Powyższe uwagi prowadzą do konstatacji, że przepis art. 152 § 1 k.k.w. jako wysławiający normę o charakterze materialnoprawnym objęty jest gwarancjami wynikającymi z treści art. 4 § 1 k.k.

kc